

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΙΓΩΝ (ΒΕΡΓΙΝΑ)

► συντελεστές έργου

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Αναστασία Λαζαρίδου, Δρ Αρχαιολόγος, Επίτιμη Προϊσταμένη Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Νικολέττα Σαραγά, Αρχαιολόγος, Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΣΥΛΛΗΨΗ–ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ανδρομάχη Κατσελάκη, Δρ Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Επικοινωνίας ΔΑΜΕΕΠ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΑΞΗΣ

Νικήτας Γεωργιόπουλος, Αρχαιολόγος, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ–ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αθηνά Παπαδάκη, Αρχαιολόγος MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ–ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Ελευθερία Βλάχου, Αρχαιολόγος–Μουσειολόγος
Αθηνά Παπαδάκη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ειρήνη-Μαργαρίτα Καλομοίρη, Γραφίστρια-Μουσειολόγος
Βασίλης Δημόπουλος, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ
Ειρήνη Χαραλαμπίδη, Γραφίστρια, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΕΡΕΥΝΑ–ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης, Αρχαιολόγος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
Ελευθερία Βλάχου
Ιωάννης Εβρενόπουλος, Δρ Αρχαιολόγος Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων
Αθηνά Παπαδάκη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης
Αθηνά Παπαδάκη

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ημαθίας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Translix USCS IKE

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Radiant Technologies: Ανδρέας Σαντρουζάνος, Σπήλιος Πίστας

► ευχαριστίες

Αγγελική Κοτταρίδη, Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΕΦΑ Ημαθίας
Εύα Κοντογουλίδου, Αρχαιολόγος, ΕΦΑ Ημαθίας, Επιμελήτρια Αρχ/κού Χώρου Αιγών
Φώτω Παπαργυρούδη, Μουσειοπαιδαγωγός, ΕΦΑ Ημαθίας, Υπεύθυνη των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ISBN XXX-XXX-XXX-X

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού διατηρεί τα πνευματικά δικαιώματα επί των απεικονιζόμενων αρχαίων και επί των φωτογραφιών και ο Οργανισμός Διαχείρισης & Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων εισπράττει τα τέλη δημοσίευσης αυτών (©ΥΠΠΟ-ΟΔΑΠ).

Χρησιμοποιούνται επίσης εικόνες με copyright
©UNESCO, ©Wikimediacommons,
© OUR PLACE The World Heritage Collection

Διαφορετική προέλευση εικόνων αναφέρεται στην ενότητα Προέλευση εικόνων.

Copyright © 2023 Υπουργείο Πολιτισμού

Η δράση «Ελλάδα και UNESCO: Παραγωγή παιδαγωγικών εργαλείων για την ανάδειξη χώρων και μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς στην ελληνική επικράτεια», υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

Αρχαιολογικός χώρος Αιγών

ΜΝΗΜΕΙΟ
UNESCO

14

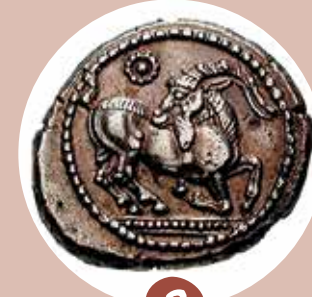
Δέκα βήματα μέχρι...

1

**Ο πρώτος βασιλιάς
του τόπου καταγόταν από
το Άργος, από τη γενιά του Ηρακλή.**

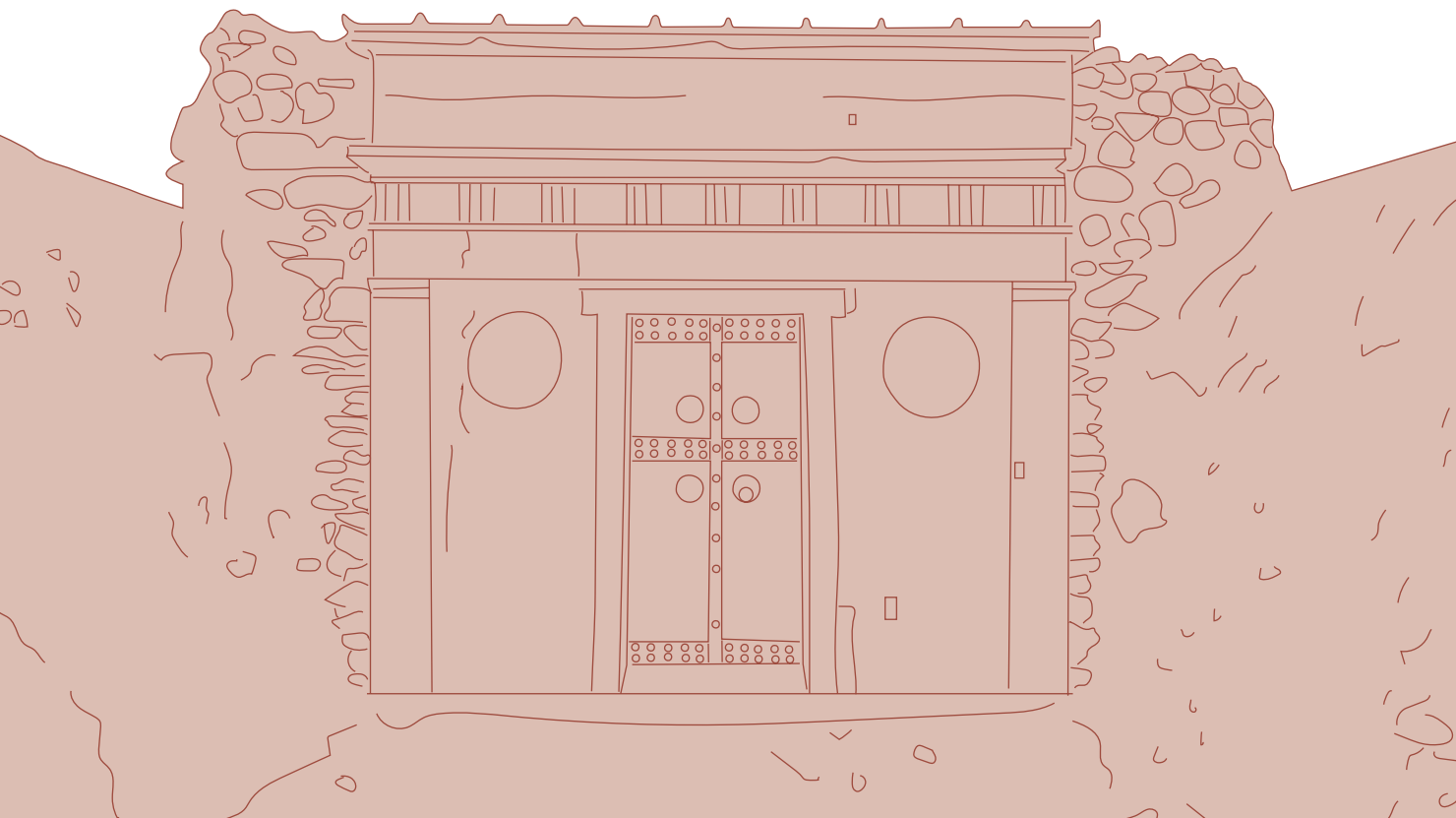
Ο Περδίκκας Α', ιδρυτής των Αιγών, θεωρείτο
απόγονος του Τήμενου, γιου του Ηρακλή. Στην θόλο
του ανακτόρου των Αιγών τιμούσαν τον Ηρακλή
Πατρώο, τον μυθικό γενάρχη των Τημενιδών.

2

**Όταν έφυγε από το Άργος, πριν γίνει
βασιλιάς, ήταν γιδοβοσκός
για έναν άλλο βασιλιά.**

Το επεισόδιο διηγείται ο Ηρόδοτος¹.

3

Το όνομα της πόλης που ίδρυσε θυμίζει κατσίκια.

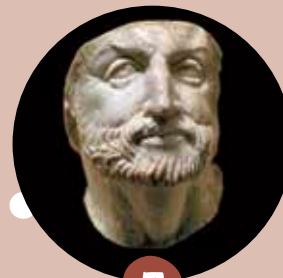
Αιγές σημαίνει κατσικότοπος. Ο Περδίκκας Α', έχτισε την πρωτεύουσα του βασιλείου του όπου τον οδήγησαν τα κατσίκια, σύμφωνα με το χρυσό της Πυθίας².

5

Στο θέατρο εδώ ανέβηκε για πρώτη φορά η παράσταση «Βάκχες» του Ευριπίδη.

Ο Ευριπίδης, φεύγοντας από την Αθήνα, φιλοξενήθηκε στην αυλή του Αρχέλαου.

7

Ένας σπουδαίος βασιλιάς της είχε 7 συζύγους. Η ασυνήθιστη αυτή τακτική σχολιάστηκε από τους αρχαίους βιογράφους³.

Για πολιτικούς λόγους, ο Φίλιππος Β' «σε κάθε πόλεμο νυμφευόταν και κάποια γυναίκα». Η παρουσία τόσων συζύγων φαίνεται ότι προκαλούσε ταραχές στο παλάτι.

9

Εδώ βασίλευσε ο γνωστότερος στρατηλάτης της αρχαίας Ελλάδας.

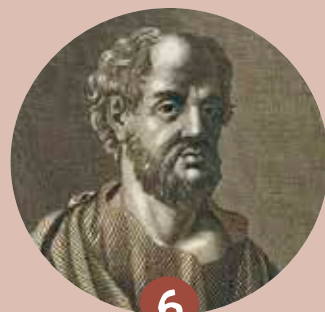
Ο Αλέξανδρος Γ', γνωστός ως Μέγας Αλέξανδρος, έγινε βασιλιάς των Μακεδόνων μετά τη δολοφονία του πατέρα του, Φιλίππου Β' το 336 π.Χ. Όταν πέθανε 13 χρόνια μετά, η τεράστια αυτοκρατορία που δημιούργησε κατακερματίστηκε.

4

Στο ανάκτορο φιλοξενήθηκαν πολλοί καλλιτέχνες και άνθρωποι του πνεύματος.

Ο βασιλιάς Αρχέλαος Α' προσκάλεσε και τους μεγάλους ποιητές Χοίριλο, Τιμόθεο και Αγάθωνα.

6

Ο Ζεύξης, ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους της αρχαιότητας, είχε περάσει κι αυτός από εδώ.

8

Η Πέλλα διαδέχτηκε αυτή την πόλη ως πρωτεύουσα του βασιλείου⁴.

Οι Αιγές όμως παρέμειναν δραστήριο κέντρο πολιτισμού της Μακεδονίας.

10

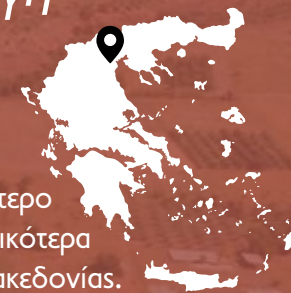
Εδώ εντόπισε ο αρχαιολόγος Μανόλης Ανδρόνικος τον τάφο του βασιλιά Φιλίππου Β'.

© Αρχαιολογικός χώρος Αιγών

Η μακεδονίς γη⁵

ΤΙ;

- Η αρχαία πόλη και το νεκροταφείο των Αιγών, το αρχαιότερο και ένα από τα σημαντικότερα κέντρα της αρχαίας Μακεδονίας.

ΠΟΥ;

- Π.Ε. Ημαθίας, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

ΠΟΤΕ;

- Περ. 1100 π.Χ.: πρώτα ίχνη κατοίκησης της περιοχής.
- 6ος αι. π.Χ. - 4ος αι. π.Χ.: ακμή της πόλης.

τι λένε οι αριθμοί:

12500 τ.μ.
ΕΚΤΑΣΗ
είχε το ανάκτορο

2000+
ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΙ
χωρούσαν στην αυλή
του ανακτόρου

500+
ΤΥΜΒΟΙ
στη βασιλική νεκρόπολη

16
ΑΝΔΡΩΝΕΣ
(Αίθουσες συμποσίων)
στο ανάκτορο

...στον κατάλογο της UNESCO!

Η ένταξη στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO έγινε με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ: 1996

κριτήριο i

Το νεκροταφείο και η αρχαία πόλη διασώζουν μοναδικά αριστουργήματα της αρχιτεκτονικής, της μικροτεχνίας, της μεταλλοτεχνίας και της ζωγραφικής του 4ου αι. π.Χ.

κριτήριο ii

Αποτελεί εξαιρετική μαρτυρία για την ιστορική μετάβαση από την κλασική πόλη-κράτος στις αυτοκρατορικές δομές της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου.

10-12
ΧΡΟΝΙΑ

κράτησε η κατασκευή του ανακτόρου

11
ΚΙΛΑ

ζυγίζει η χρυσή μικρή λάρνακα στον Τάφο II (του Φιλίππου Β')

1. Το ανάκτορο των Αιγών και το σύγχρονο χωριό Βεργίνα από ψηλά.

Περιδιαβαίνοντας στις Αιγές...

...ΜΕ ΤΟΝ ΑΚΟΛΟΥΘΟ ΚΛΕΩΝΥΜΟ

ΑΣ ΚΑΤΗΦΟΡΙΣΟΥΜΕ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ¹³ ΠΟΥ ΘΑ ΔΩΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ. ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΩΡΑΙΟ, ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΕΜΑΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟ ΜΕ ΕΝΑ ΤΡΑΓΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ: ΕΔΩ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΗΚΕ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ Β΄.

ΛΙΓΟ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΚΛΕΙΑΣ. ΕΚΕΙ ΘΑ ΔΕΙΤΕ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΟΥ, ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΣ ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ, ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΑΝΑΘΗΜΑ ΣΤΗ ΘΕΑ.

ΕΔΩ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ, ΤΗΣ ΚΥΒΕΛΗΣ, ΟΠΟΥ ΤΙΜΟΥΜΕ ΕΠΙΣΗΣ ΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΟΝΥΣΟ ΜΕ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΕΣ ΤΕΛΕΤΕΣ.

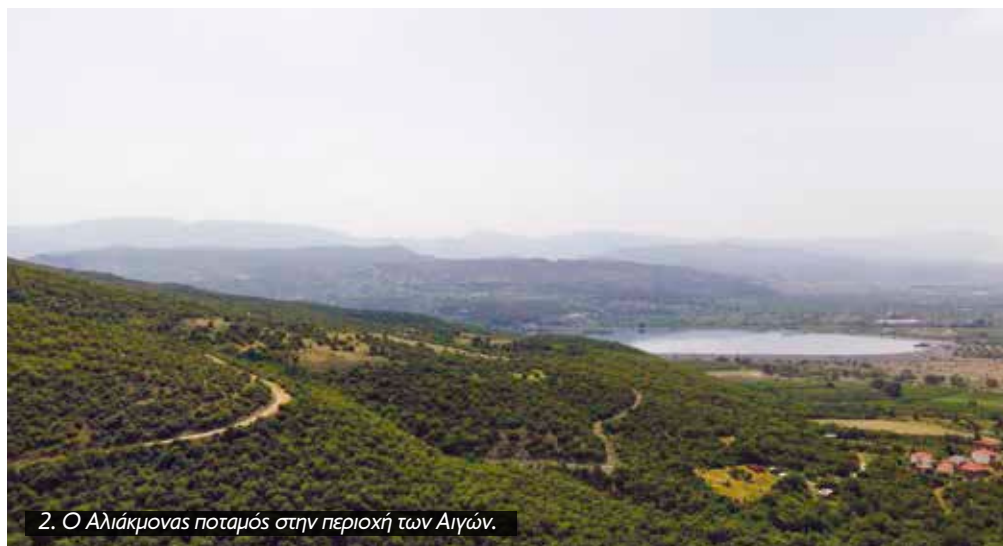
ΩΡΑ ΝΑ ΞΕΚΟΥΡΑΣΤΕΙΤΕ. ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΕΧΕΤΕ ΔΟΚΙΜΗ. ΦΙΛΟΞΕΝΕΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΥΣ ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΕΙΑ ΑΠΟΨΕ!

Το περιβάλλον...

«Αυτό το ποτάμι, μόλις το διάβηκαν οι απόγονοι του Τημένου, κατέβασε τέτοια νεροσυρμή, που στάθηκε αδύνατο στους καβαλάρηδες να το διαβούν. Κι εκείνοι, φτάνοντας σ' άλλη περιοχή της Μακεδονίας, εγκαταστάθηκαν κοντά στα περιβόλια που λένε πως ήταν του Μίδα, του γιου του Γορδίου, όπου φυτρώνουν άγρια ρόδα, που το καθένα τους έχει εξήντα φύλλα κι η ευωδιά τους είναι ανώτερη απ' των άλλων... Και πάνω απ' αυτά τα περιβόλια υψώνεται βουνό, το Βέρμιο που λεν, αδιάβατο απ' τ' αγριοκαίρια. Και μόλις εξουσίασαν αυτή την περιοχή, έχοντάς την ορμητήριό τους υπέταξαν και την υπόλοιπη Μακεδονία.

Ηρόδοτος, Ιστορίαι, 8.138

Οι Αιγές, «ο τόπος με τα πολλά κατσίκια», βρίσκονται στη νότια άκρη του μεγάλου μακεδονικού κάμπου. Η πρώτη πρωτεύουσα των Μακεδόνων ιδρύθηκε στα νότια του ποταμού Αλιάκμονα, στην καρδιά της περιοχής που αποκαλείται από τον Ηρόδοτο «Μακεδονίς γη», κοιτίδα των Μακεδόνων. Το πολύτιμο ποτάμι προστάτευε την πόλη από τις επιδρομές από τα βόρεια, ενώ συγχρόνως εξασφάλιζε επικοινωνία με τη θάλασσα, που βρισκόταν πιο κοντά στην αρχαιότητα. Η πόλη αναπτύχθηκε σε κομβικό σημείο. Εκεί συναντιόνταν οι κύριοι οδικοί άξονες, που συνέδεαν τη Μακεδονία με τη νότια Ελλάδα αλλά και τον Θερμαϊκό Κόλπο με το εσωτερικό του βασιλείου.

2. Ο Αλιάκμονας ποταμός στην περιοχή των Αιγών.

«... Σ' αυτή την πλαγιά, σαν ένα δίκρανο ή μια βραχώδη φωλιά, έχτισαν οι αρχαίοι την ακρόπολη μιας πόλης με οχύρωση, που υψωνόταν κι αγκάλιαζε ένα επίπεδο με μαλακότερη κλίση, που υπαγορευόταν εν μέρει από τις κοίτες των χειμάρρων. Στο μέσον της πλαγιάς, ένα μεγάλο πλάτωμα προβάλλει από το βουνό, το οποίο έχει την καλύτερη θέα στην πόλη και αποτελεί ιδανικό τόπο για να δεχθεί ένα μεγάλο οικοδόμημα...

Δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς έναν τόπο καλύτερα διαλεγμένο, από όπου η θέα θα αγκάλιαζε έναν ορίζοντα πιο ωραίο.

L. Heuzey – H. Daumet,
Mission archéologique
de Macédoine, (1876), 178.

3. Μερική άποψη του αρχαιολογικού χώρου των Αιγών από το ανάκτορο.

...και το τοπίο

- Η πόλη απλωνόταν στους λόφους, οργανωμένη σε επτά άνδρα. Στο δυτικό τμήμα, σε ψηλό, περίοπτο σημείο ήταν χτισμένο το ανάκτορο, που δέσποζε στην περιοχή. Πιο βόρεια, σε μία πλαγιά με κατωφερή κλίση, βρίσκονταν το θέατρο και τα σημαντικότερα ιερά, μαζί με τα υπόλοιπα δημόσια κτήρια της πόλης. Αυτό ήταν το άστυ των Αιγών, που περιτείχιστηκε τον 4ο αι. π.Χ.
- Οι συνοικισμοί, οι «κώμες» δηλαδή που με το πλήθος τους δικαιολογούν και τον πληθυντικό αριθμό του ονόματος «αι Αιγεαί», ξεκινούν δίπλα από τα τείχη και απλώνονται σε ολόκληρη την περιοχή, διάσπαρτοι στους χαμηλούς λόφους, αλλά και στον κάμπο. Βόρεια της πόλης απλωνόταν η νεκρόπολη των Αιγών, ο τόπος όπου θάβονταν οι βασιλιάδες των Μακεδόνων.

Πράσινες λεπτομέρειες

Το χρυσό στεφάνι στον τάφο II (του Φιλίππου Β'), αναπαριστά με εξαιρετική λεπτομέρεια ένα κλαδί βελανιδιάς. Με 313 φύλλα και 68 βελανιδιά είναι το πιο βαρύ στεφάνι που γνωρίζουμε από την αρχαιότητα, καθώς ζύγιζε πάνω από 700 γραμμάρια. Αντάξιο ενός σπουδαίου Μακεδόνα βασιλιά, όπως και η επιλογή της βελανιδιάς, ιερού δέντρου του Δία.

Οι Αιγές στον χρόνο

6ος - 5ος αι. π.Χ

οι Αιγές γίνονται αδιαμφισβήτητο κέντρο του βασιλείου της Μακεδονίας.

413 - 399 π.Χ

Ο βασιλιάς Αρχέλαος Α' μεταφέρει τη διοικητική έδρα του βασιλείου στην Πέλλα. Οι Αιγές παραμένουν, ωστόσο, σημαντικό πολιτικό, θρησκευτικό και καλλιτεχνικό κέντρο.

Μέσα 7ου αι. π.Χ.

ο Περδίκκας Α' ανεβαίνει στον μακεδονικό θρόνο.

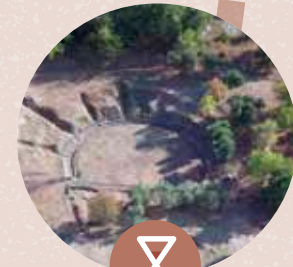
1100 - 700 π.Χ.

αναπτύσσεται ένας μεγάλος οικισμός.

359 - 336 π.Χ.

Ο Φίλιππος Β' υλοποιεί ένα φιλόδοξο οικοδομικό πρόγραμμα: χτίζει το νέο μεγαλοπρεπές ανάκτορο, το θέατρο και οργανώνει το ιερό της Εύκλειας με τα βασιλικά αναθήματα.

336 π. Χ.

Ο Φίλιππος δολοφονείται στο θέατρο των Αιγών. Ο γιός του Αλέξανδρος τον θάβει στη βασιλική νεκρόπολη.

168 π.Χ.

Οι Αιγές καταστρέφονται μετά την ήττα του τελευταίου μακεδόνα βασιλιά Περσέα από τους Ρωμαίους. Με την πάροδο των χρόνων, η περιοχή εγκαταλείπεται.

1856

Ο Γάλλος αρχαιολόγος-περιηγητής Λέον Heuzey επισκέπτεται για πρώτη φορά τον χώρο.

1861

Ο L. Heuzey και ο αρχιτέκτων Honoré Daumet ξεκινούν τις πρώτες ανασκαφές.

1922

Ιδρύεται η σύγχρονη κωμόπολη της Βεργίνας

1937

Ο καθηγητής αρχαιολογίας Κωνσταντίνος Ρωμαίος οργανώνει συστηματική ανασκαφική έρευνα.

1923

Μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης, η γη διαμοιράζεται στους κατοίκους της περιοχής και σε οικογένειες από τη Βουλγαρία και τη Μικρά Ασία.

1977

Ο Μανόλης Ανδρόνικος ανακαλύπτει τον τάφο του Φιλίππου Β'.

1977-1991

Συστηματική ανασκαφή, υπό την διεύθυνση του Μανόλη Ανδρόνικου και υπό την αιγίδα του ΑΠΘ και της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

1991 και εξής

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων διενεργεί πολυετείς ανασκαφές στις Αιγές.

1996

Ένταξη των Αιγών στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Μορφές μέσα στους αιώνες

Το ανάκτορο των Αιγών, έδρα των Μακεδόνων βασιλέων, υποδεχόταν διπλωματικές αντιπροσωπείες και ξένους επισήμους...

...αλλά και σημαντικούς ανθρώπων των γραμμάτων και των τεχνών. Στην αυλή σύχναζαν ανακτορικοί και λοιποί δημόσιοι αξιωματούχοι. Η πολυπληθής πόλη αποτελούσε πόλο έλξης για εμπόρους, βιοτέχνες αλλά και καλλιτέχνες.

ΙΣΧΥΡΟΙ ΒΑΣΙΛΙΑΔΕΣ...

Ο Περδίκκας Α΄

(μέσα 7ου αι. π.Χ.), απόγονος του μυθικού βασιλιά του Άργους Τήμενου, ο οποίος καταγόταν από τον Ηρακλή, ιδρύει τη μακεδονική δυναστεία των Τημενιδών.

Ο Αρχέλαος Α΄

βασιλεύει το 413 π.Χ. ως το 399 π.Χ. και συγκεντρώνει στην αυλή του μερικούς από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες και διανοητές της εποχής, μετατρέποντάς τις Αιγές σε «Αθήνα της Μακεδονίας».

Ο Φίλιππος Β΄

της Μακεδονίας, εφαρμόζει την τακτική της «μακεδονικής φάλαγγας» και αναδεικνύει την Μακεδονία σε πανελλήνια δύναμη. Δολοφονήθηκε το 336 π.Χ. κατά τη διάρκεια των εορτασμών για τους γάμους της κόρης του Κλεοπάτρας με τον βασιλιά των Μολοσσών της Ηπείρου, Αλέξανδρο Α΄, από τον έμπιστο σωματοφύλακά του Πausanias, κατά την είσοδό του στο θέατρο των Αιγών.

...ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΕΣ

Η βασίλισσα Ευρυδίκη

κόρη του Σίρρα¹⁴, ήταν μητέρα τριών βασιλέων: του Αλέξανδρου Β', του Περδίκκα Γ' και του Φιλίππου Β'.

Η Ολυμπιάδα

από τη Μολοσσία της Ηπείρου, ήταν η μόνη σύζυγος του Φιλίππου που ονομάστηκε βασίλισσα. Η μητέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου πρωτοστατούσε ως ιέρεια και στις τελετές λατρείας του Διονύσου.

Η Θεσσαλονίκη

κόρη του Φιλίππου Β' και ετεροθαλής αδελφή του Αλέξανδρου, γεννήθηκε το 353 π.Χ., την ημέρα που ο πατέρας της νίκησε τους Φωκείς στη Θεσσαλία¹⁵. Το όνομά της σημαίνει Θεσσαλών + Νίκη.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ

Ο τραγικός ποιητής Ευριπίδης

εγκατέλειψε την Αθήνα και έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στη Μακεδονία, όπου έγραψε τα δύο τελευταία έργα του «Αρχέλαος» και «Βάκχες» που ανεβαίνουν στο θέατρο των Αιγών το 408/7.

Ο Ζεύξης,

ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους του τέλους του 5ου αι., θα διακοσμήσει το ανάκτορο του Αρχέλαου¹⁶.

ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ

Ο σημαντικός αρχαιολόγος Μανόλης Ανδρονίκος

είναι απόλυτα συνδεδεμένος με τις ανασκαφές στις Αιγές και την ανακάλυψη του τάφου του Φιλίππου.

Ένα μνημείο γεννιέται

ΑΙΩΝΕΣ ΛΗΘΗΣ

Ύστερα από την καταστροφή των Αιγών από τους Ρωμαίους, ακόμα και το όνομα της θέσης έπαψε να αναφέρεται.

Συγκομιδή στο αλώνι στα Παλατίτσια Ημαθίας.

Η μακρινή ανάμνηση του ανακτόρου των Μακεδόνων βασιλιάδων, επιβίωσε στο μεσαιωνικό όνομα του μικρού χωριού “Παλατίτζια”, που υπάρχει μέχρι τις ημέρες μας.

ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Το 1861, ο Γάλλος αρχαιολόγος Léon Heuzey και ο αρχιτέκτονας Honoré Daumet ανασκάπτουν την ανατολική πλευρά του ανακτόρου.

Αναπαράσταση του ανακτόρου Αιγών.
Σχέδιο Daumet, ανασκαφή του 1861

Ορισμένα από τα ευρήματα μεταφέρονται στο Μουσείο του Λούβρου.

“...Άραγε θα μας διαδεχτούν άλλοι ερευνητές στον ίδιο αρχαιολογικό χώρο και θα θελήσουν να καταπιαστούν με την αποκάλυψη των αφανών ερειπίων και την αναζήτηση των καταχωμένων μέσα στο έδαφος θεμελιώσεων; ... Όποιο κι αν είναι το όνομα της άγνωστης αυτής πόλης, η σπουδαιότητα των ερειπίων της την κάνει κάτι σαν Πομπηία για τη Μακεδονία. Θα απομείνει σε μας κάποια τιμή, γιατί ήμασταν οι πρώτοι που τραβήξαμε με επιμονή σ’ αυτό το σημείο την προσοχή των περιηγητών και των επιστημόνων”.

L. Heuzey, *Mission archéologique de Macédoine*, 1876

ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΒΕΡΓΙΝΑ

Το 1922 ιδρύεται στα δυτικά του αρχαίου άστεως το προσφυγικό χωριό Βεργίνα.

Το Δημοτικό Σχολείο Βεργίνας με τους μαθητές και τους δασκάλους του. Χ. Ιωαννίδη και Τ. Τριανταφυλλίδη 1930

Το όνομα προτάθηκε από τον τότε Μητροπολίτη Βέροιας, Κωνστάντιο Β΄, προς τιμήν της θρυλικής βασίλισσας Βεργίνας, που ήταν η τελευταία Ελληνίδα ηγεμόνας της περιοχής, γόνος της οικογένειας των Παλαιολόγων, πριν από την οριστική άλωση της Βέροιας από τους Οθωμανούς το 1433. Τα αρχαία ερείπια του ανακτόρου των Αιγών χρησιμοποιούνται ως υλικό δόμησης για την κατασκευή του νέου χωριού.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Το ανάκτορο των Αιγών τη δεκαετία του 1930.

Η Μεγάλη Τούμπα τη δεκαετία του 1950.

Πολυκεντρικό Μουσείο Αιγών.

Από το 1937, με τον καθηγητή αρχαιολογίας Κωνσταντίνο Ρωμαίο, και από το 1949 και ύστερα, με τον Μανόλη Ανδρόνικο, επιμελητή αρχαιοτήτων της περιοχής, ξεκινούν πιο συστηματικές ανασκαφικές έρευνες, που αποκάλυψαν το σύνολο της αρχαιολογικής τοποθεσίας.

Το 1969 ο Άγγλος ιστορικός N.G.L. Hammond διατυπώνει σε ένα συμπόσιο για την αρχαία Μακεδονία την υπόθεση ότι η αρχαία πόλη ανάμεσα στην Βεργίνα

και τα Παλατίτσια είναι οι Αιγές. Σταδιακά η πλειονότητα των μελετητών ενστερνίστηκε την άποψη του.

Η έρευνα στην περιοχή συνεχίζεται αδιάλειπτα και σίγουρα επιφυλάσσει πολλές εκπλήξεις¹⁷, καθώς μόνο ένα πολύ μικρό μέρος του χώρου έχει ανασκαφεί (περ. 1/100 της νεκρόπολης, 1/500 της πόλης).

Η ΕΦΑ Ημαθίας με τη δημιουργία του νέου «Πολυκεντρικού Μουσείου Αιγών» στοχεύει στην ενο-

ποίηση των αρχαιολογικών χώρων των Αιγών, συνδυάζοντάς τους με νέους χώρους έκθεσης και με τη χρήση νέων τεχνολογιών¹⁸. Στο κεντρικό κτήριο θα παρουσιάζεται ο πολιτισμός και η ιστορία των Αιγών και του Μακεδονικού Βασιλείου, ενώ σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους το ψηφιακό μουσείο «Μέγας Αλέξανδρος από τις Αιγές στην Οικουμένη» και ψηφιακό δίκτυο περιήγησης στο αρχαίο βασίλειο των Μακεδόνων.

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Οι Έλληνες του Βορρά

Οι Αιγές είναι το αρχαιότερο και πιο σημαντικό αστικό κέντρο των Μακεδόνων, της ελληνικής συνοριακής φυλής, που διατήρησε αρχέγονες παραδόσεις και μεταλαμπάδευσε τον ελληνικό πολιτισμό στα όρια του αρχαίου κόσμου. Η πόλη αναπτύσσεται με ελεύθερο ρυμοτομικό σχέδιο, με μικρούς και μεγάλους οικιστικούς χώρους, διάσπαρτους γύρω από έναν κεντρικό πυρήνα, που εξελίσσεται οργανικά, χωρίς αυστηρά προκαθορισμένο σχέδιο, και συγκροτείται στον χώρο με άξονα το ανάκτορο, τα ιερά και την οχυρή ακρόπολη.

00. Ανάκτορο Αιγών

Η μεγάλη αυλή¹⁹ ήταν η καρδιά του ανακτόρου, όπου επικεντρωνόταν η πολιτική, κοινωνική και πνευματική ζωή του βασιλείου.

Την παραθαλάσσια Μακεδονία την κατέκτησε ο Αλέξανδρος, ο πατέρας του βασιλιά Περδίκκα, και οι πρόγονοί του, οι Τημενίδες, που κατάγονται από το Άργος. Και αφού έδιωξαν τους Πιερείς και τους Βοττιαίους κατέκτησαν την Παιονία και από τις δυο μεριές του Αξιού, από την Πέλλα ως το Στρυμόνα, τη Μυγδονία, την Εορδαία και την Αλμωπία... Όλη αυτή η περιοχή ονομάζεται Μακεδονία και βασιλιάς της είναι ο Περδίκκας ο γιος του Αλέξανδρου
Θουκυδίδης, II 99,2

Το ανάκτορο των Μακεδόνων βασιλέων

Το ανάκτορο των Αιγών είναι το μοναδικό σωζόμενο ανάκτορο της κλασικής εποχής στην Ελλάδα και ένα από τα μεγαλύτερα οικοδομήματα της εποχής. Το τεράστιο κτήριο, που ήταν τριπλάσιο από τον Παρθενώνα, ήταν ορατό από ολόκληρη τη λεκάνη της Μακεδονίας. Αρχιτέκτονας του μεγαλοπρεπούς ανακτόρου θεωρείται ο Πύθεος, που συνδέεται επίσης με την κατασκευή του Μαυσωλείου της Αλικαρνασσού, ενός από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου. Το ανάκτορο χαρακτηρίζουν οι μνημειακές διαστάσεις, η επιβλητικότητα, τα πολύτιμα υλικά και το έντονα διακοσμητικό ύφος.

00. Ψηφιδωτό από το ανάκτορο

...με διαχρονική ακτινοβολία ★1

«Αν οι φιλόσοφοι δεν γίνουν βασιλείς στις πόλεις, ή αυτοί που ονομάζονται σήμερα βασιλείς και δυνάστες δεν φιλοσοφήσουν γνήσια κι όσο χρειάζεται, σε τρόπο που να συμπέσει στο ίδιο πρόσωπο και δύναμη και φιλοσοφία ... είναι αδύνατο, φίλε μου Γλαύκων, να σταματήσει το κακό στις πόλεις και σ' όλο, νομίζω, το ανθρώπινο γένος, ουδέ ... να δει το φως του ήλιου και αυτή η πολιτεία που εμείς τώρα χαράξαμε το σχέδιό της.»

Πλάτων, Πολιτεία, 473d-473e, (380-374π.Χ.)
Μτφρ. Ι. Γρυπάρης.

00. Η Αλήθεια με τη Φιλοσοφία και την Λογική, στο εξώφυλλο της Εγκυκλοπαίδειας του Ντενί Ντιντερό.

Φωτισμένοι ηγεμόνες

Οι Μακεδόνες βασιλείς αποτέλεσαν πρότυπο ηγεμόνα για τα ελληνιστικά βασίλεια: επικεφαλής μίας μεγάλης εδαφικής επικράτειας, συγκέντρωναν το σύνολο των εξουσιών και προστάτευαν τις τέχνες και τα γράμματα με γενναιόδωρες χορηγίες, έκφραση της δύναμης και του μεγαλείου της εξουσίας τους.

Το ανάκτορο των Αιγών υπήρξε προπομπός και πρότυπο των αντίστοιχων μεταγενέστερων κατασκευών.

00. Ανάκτορο Πέλλας

00. Μακέτα της ακρόπολης του Περγάμου στα ελληνιστικά χρόνια

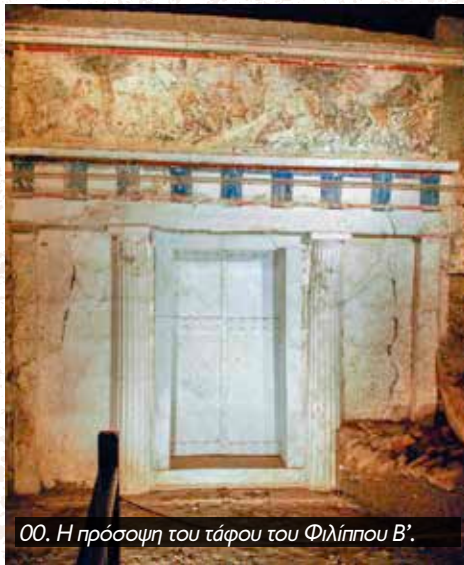
...και «πεφωτισμένοι δεσπότες»

Στην ιδανική πολιτεία πρέπει να συνυπάρχει η εξουσία με την φιλοσοφία σύμφωνα με τους έλληνες στοχαστές του 4ου αι. π.Χ. Αυτή η ανάγκη εκφράστηκε εκ νέου από τους Διαφωτιστές στα τέλη του 17ου και στον 18ο αι. στις μοναρχίες της Ευρώπης ως «Πεφωτισμένη Δεσποτεία».

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Τάφοι αντάξιοι βασιλιάδων

Η νεκρόπολη των Αιγών περιλαμβάνει το νεκροταφείο των τύμβων, τάφους του 6ου-3ου αι. π.Χ. και τους λεγόμενους «μακεδονικούς τάφους», μια νέα κατηγορία ταφικών μνημείων, που εμφανίστηκαν στις Αιγές από τα μέσα του 4ου αι. π.Χ. Πρόκειται για υπόγεια καμαρόσκεπαστα κτήρια με ένα ή δύο θαλάμους, πρόσοψη που θυμίζει ναό και είσοδο με δρόμο²⁰.

00. Η πρόσοψη του τάφου του Φιλίππου Β'.

00. Ταφικός θάλαμος της Βασίλισσας Ευρυδίκης, 344/343 π.Χ.

00. Χρυσό στεφάνι και λάρνακα από τον Τάφο II (Φιλίππου Β'). Μουσείο Αιγών.

«Το ελληνικό έθνος... γνώρισε πολλές περιπλανήσεις... κατοικούσαν στην Πίνδο με το όνομα έθνος Μακεδόνων. Από εκεί πάλι άλλαξαν τόπο και πήγαν στη Δρυοπίδα και από τη Δρυοπίδα έφτασαν πια εκεί που είναι, δηλαδή στην Πελοπόννησο, και ονομάστηκαν έθνος Δωρικό»
Ηρόδοτος Ιστορία, 1.56

00. Αργυρά σκεύη συμποσίου.

Ο χρυσός των Μακεδόνων

Ο πλούτος των ευρημάτων από τη νεκρόπολη αποδεικνύει, όχι μόνο την ευμάρεια της κοινωνίας των Αιγών αλλά και την υψηλή τεχνική και τέχνη των μεταλλουργών, που επεξεργάζονταν με άνεση τον χρυσό, τον άργυρο και τον χαλκό: όπλα, σκεύη συμποσίου, πολύτιμα κοσμήματα και αριστουργηματικά χρυσά στεφάνια συνοδεύουν τους νεκρούς στην τελευταία τους κατοικία.

00. Διόνυσος και Μαινάδα. Λεπτομέρεια ελεφαντοστέινης κλίνης.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★2

Η ζωγραφική των ψευδαισθήσεων

Οι ζωγραφικές παραστάσεις των μακεδονικών τάφων είναι τα μοναδικά πρωτότυπα έργα της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής, που έφτασαν ακέραια έως τις μέρες μας. Σε σύνθεση, εκτέλεση και καλλιτεχνική πνοή συγκρίνονται με τα καλύτερα έργα της ρωμαϊκής, αναγεννησιακής και της νεότερης ευρωπαϊκής ζωγραφικής.

00. Eu. Delacroix Κυνήγι Λιονταριού 1858

00. τοιχογραφία κυνηγιού Αιγές

00. Hans von Aachen Η αρπαγή της Περσεφόνης, 1587

00. Η αρπαγή της Περσεφόνης από τον «τάφο της Περσεφόνης».

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Αλέξανδρος ο Μέγας

Η ακμή του βασιλείου των Μακεδόνων τον 4ο αι. π.Χ. συνδέεται άμεσα με μία από τις σημαντικότερες προσωπικότητες στον κόσμο! Ο Αλέξανδρος Γ' ο Μακεδών (356 π.Χ. - 323 π.Χ.), γνωστός σε όλο τον κόσμο ως Μέγας Αλέξανδρος ήταν γιος του βασιλιά Φιλίππου Β' και της Ολυμπιάδας και μαθητής του φιλόσοφου Αριστοτέλη και έγινε βασιλιάς σε ηλικία 20 ετών. Συχνά εικονίζεται σε νεαρή ηλικία να κυνηγά μαζί με τους συντρόφους του.

00. Ο Αλέξανδρος στο κυνήγι της πρόσοψης του Τάφου II (Φιλίππου Β').

00. Ο Αλέξανδρος κυνηγά ελάφι. Ψηφιδωτό δάπεδο. Πέλλα, 3ος αι. π.Χ.

00. Φανταστική απεικόνιση του Φάρου της Αλεξάνδρειας.

Τα 13 χρόνια της βασιλείας του ανέδειξε τη Μακεδονία από πανελλήνια δύναμη σε παγκόσμια υπερδύναμη. Ο αήττητος στρατηλάτης κατέκτησε το μεγαλύτερο μέρος του τότε γνωστού κόσμου προς την Ανατολή μέχρι τις παρυφές της Ινδίας²¹ και αποτέλεσε πρότυπο πολλών στρατηγών και ηγεμόνων. Πάνω από 20 πόλεις φέρουν το όνομά του, με πρώτη και πιο γνωστή την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Το στράτευμα ακολουθούσαν γεωγράφοι, ιστορικοί και φυσιοδίφες που εξερευνούσαν και κατέγραφαν. Πέθανε στη Βαβυλώνα, αλλά η θέση του τάφου του παραμένει ακόμη άγνωστη.

Εποχή κατακτήσεων

Οι κατακτήσεις του Αλεξάνδρου σημαίνουν την έναρξη μιας νέας ιστορικής περιόδου, γνωστής ως ελληνιστικής, με επίκεντρο τα βασίλεια των διαδόχων και επιγόνων του και βασικό χαρακτηριστικό τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού σε όλη τη Μεσόγειο μέχρι την επικράτηση των Ρωμαίων.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★3

Χαρισματικός στρατηγός ή αδίστακτος κατακτητής;

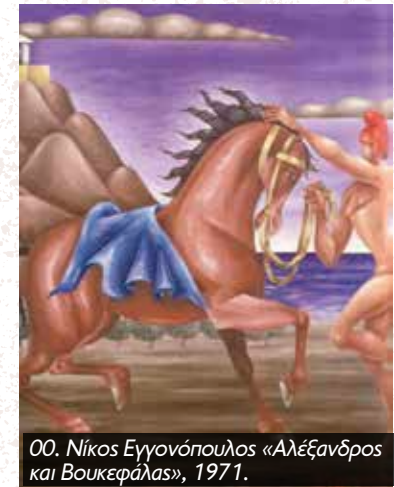
Η έντονη προσωπικότητα του Αλέξανδρου προκαλεί αντιφατικές ερμηνείες και αντιπαραθέσεις. Η ζωή και το έργο του απασχόλησαν πολλούς μελετητές και αποτέλεσαν έμπνευση για τους καλλιτέχνες μέχρι και σήμερα.

00. Andy Warhol «Μέγας Αλέξανδρος» (1981)

00. Γάμος Αλεξάνδρου με Ρωξάνη II, Sodoma. Villa Farnesina fresco, 1517.

00. Νίκος Εγγονόπουλος «Αλέξανδρος και Βουκεφάλας», 1971.

Από τον Σικαντέρ στον Μεγαλέξαντρο

Η δημοφιλής μυθοπλασία «Μυθιστορία του Αλεξάνδρου» ταξίδεψε στον βυζαντινό, δυτικό, περσικό και ισλαμικό κόσμο. Ήρωας ήταν ο Αλέξανδρος, ως Σικαντέρ στα περσικά και Ισκαντάρ στα αραβικά. Μέχρι και στο λαϊκό θέατρο σκιών πρωταγωνίστησε στην παράσταση Καραγκιόζη «Ο Μεγαλέξαντρος και το καταραμένο φίδι».

Όσο ζούσε λατρευόταν ως θεός στην Αίγυπτο, αλλά αμέσως μετά το θάνατό του έγινε μυθικό πρόσωπο της αυτοκρατορίας που δημιούργησε, ένα βασιλιάς κατακτητής με χαρακτηριστικά και κατορθώματα σύμφωνα με την παράδοση κάθε λαού²².

Μνημειώδεις διάλογοι

ΕΛΛΑΔΑ

Μυκίνες

το κέντρο του Μυκηναϊκού πολιτισμού. Ανακτορικά κτήρια, πλούσιες ταφές και τα κυκλώπεια τείχη που προκαλούν και σήμερα δέος, συγκροτούν ένα από τα μεγαλύτερα αρχιτεκτονικά συμπλέγματα που γνώρισε ο αρχαίος κόσμος.

ΕΛΛΑΔΑ

Πέλλα

Αντικατέστησε τις Αιγές ως πρωτεύουσα του βασιλείου των Μακεδόνων γύρω στο 400 π.Χ. Αποτέλεσε σπουδαίο πολιτικό, πολιτιστικό και εμπορικό κέντρο της Μακεδονίας.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
& ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ!

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θήβες

Πρωτεύουσα της Αιγύπτου στο Μέσο (2055 π.Χ. ως το 1650 π.Χ.) και Νέο Βασίλειο. Οι ναοί και τα ανάκτορα του Καρνάκ και του Λούξορ δίνουν μια χαρακτηριστική εικόνα του αιγυπτιακού πολιτισμού στο απόγειό του. Η Κοιλιάδα των Βασιλέων υποδέχθηκε τους τάφους των Φαραώ κατά το Νέο Βασίλειο (1550-1070 π.Χ.).

ΜΕΞΙΚΟ

Τεοτιουακάν

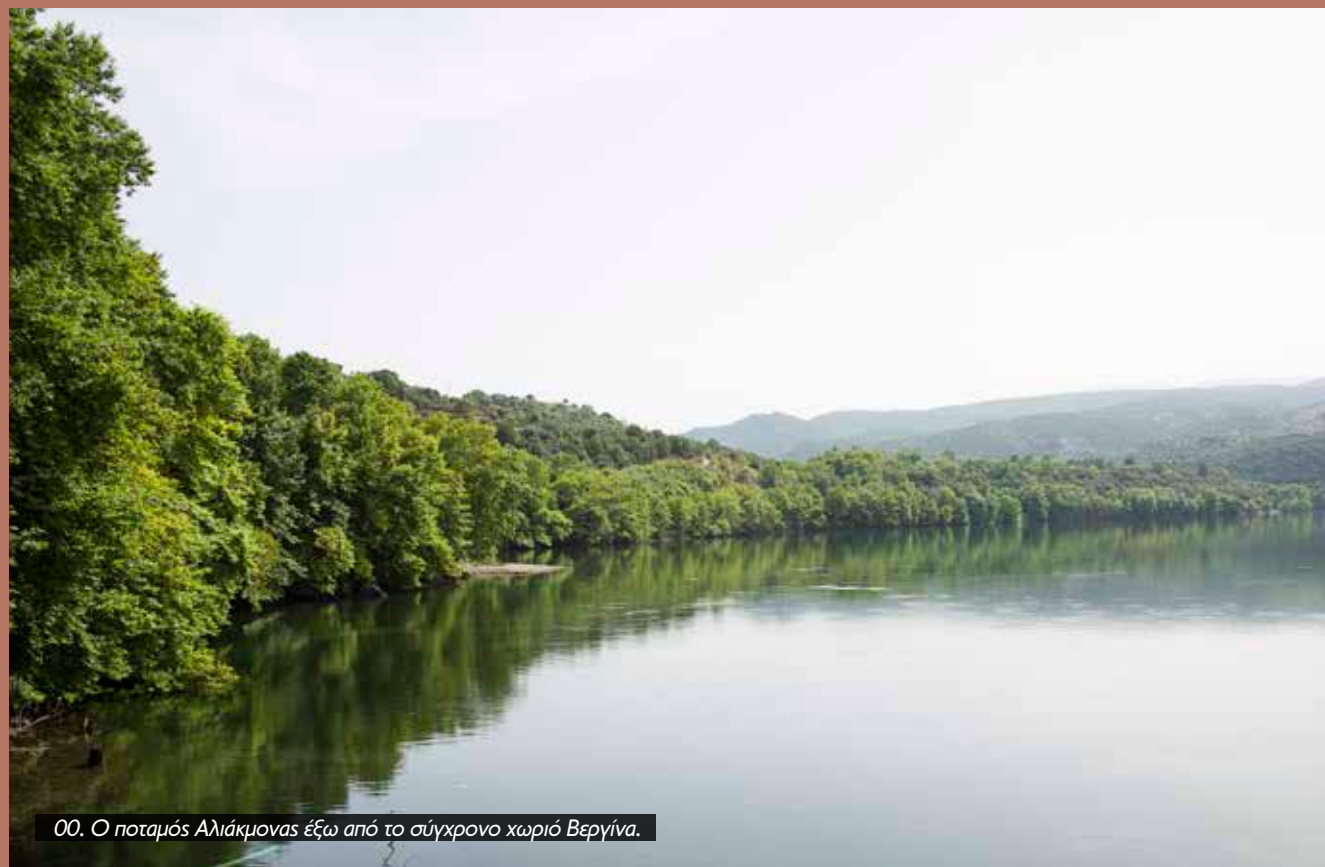
Η σημαντικότερη πόλη των Αζτέκων, με τη χιλιόχρονη ιστορία, χαρακτηρίζεται από μεγάλα και επιβλητικά κτίσματα, που περιλάμβαναν ναούς, μεγάλες πλατείες, γήπεδα και ανάκτορα των ηγεμόνων, κατοικίες ευγενών και ιερέων.

Ένα μήνυμα του σήμερα...

Μια κοινωνία που ευημερεί

Το τοπωνύμιο «Αιγεία», 'ο τόπος με τις πολλές κατσίκες', μαρτυρά ότι η οικονομία της περιοχής στηριζόταν στην κτηνοτροφία. Το δάσος και το ποτάμι, που πρόσφεραν κυνήγι και ψάρεμα, αλλά και η άφθονη ξυλεία, που μεταφερόταν εύκολα μέσω του ποταμού Αλιάκμονα, συμπλήρωναν τον φυσικό πλούτο της περιοχής. Οι γύρω λόφοι ήταν ιδανικοί για την αμπελουργία και τη δενδροκαλλιέργεια, εξασφαλίζοντας την αυτάρκεια των κατοίκων σε πρώτες ύλες και τρόφιμα. Παράλληλα, η κομβική θέση της πόλης σε σχέση με τους κύριους οδικούς άξονες προς βορρά και νότο συντέλεσε στη γενικότερη ευημερία των κατοίκων. Σήμερα, η γεωργία και η κτηνοτροφία διατηρούν το σημαντικό τους ρόλο στην τοπική οικονομία, ενώ επιπλέον υλοποιούνται με πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον και προς τα μνημεία.

00. Ο ποταμός Αλιάκμονας έξω από το σύγχρονο χωριό Βεργίνα.

...για ένα καλύτερο αύριο!

Στόχοι 2030 >

2 ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΠΕΙΝΑ >

Τερματισμός της πείνας, βελτίωση της διατροφής, προώθηση της αειφόρου γεωργίας

σημειώσεις

1. Ηρόδοτος, *Ιστορίαι*, 8.137-138: «Τρία αδέρφια διωγμένα από το Άργος, ο Γαυάνης, ο Αέρονος και ο Περδίκκας, απόγονοι του Τήμενου, γιου του Ηρακλή, κατέφυγαν στους Ιλλυριούς κι από κει διασχιζοντας τα βουνά έφτασαν στην Άνω (ορεινή) Μακεδονία, στην πόλη Λεβαία. Εκεί εργάστηκαν στον οίκο του βασιλιά, φροντίζοντας τα κοπάδια του· ο πρώτος βοσκούσε τ' άλογα, ο δεύτερος τις αγελάδες κι ο μικρότερος, ο Περδίκκας, τα γιδοπρόβατα. Κάποτε αποφάσισαν να φύγουν κι ο βασιλιάς αρνήθηκε να τους πληρώσει. Βλέποντας τον ήλιο που πρόβαλλε από το άνοιγμα της οροφής μες στο σπίτι του απάντησε ειρωνικά: «Σας δίνω το μισθό που σας αξίζει, να αυτόν!» κι έδειξε τον ήλιο. Τότε ο Περδίκκας τράβηξε το μαχαίρι του και χάραξε το τμήμα του δαπέδου που φώτιζε ο ήλιος. Κι αφού χάραξε έναν κύκλο, κουφτώνει σαν να 'ταν νερό τρεις φορές το φως και το αποθέτει στο στήθος του κι απαντά στο βασιλιά: «Δεκτά όσα μας δίνεις». Αφού του έφυγαν, ο βασιλιάς έβαλε να τους κυνηγήσουν, αλλά ένας ποταμός, που τα τρία αδέρφια πρόλαβαν να περάσουν, πλημμύρισε ξαφνικά εμποδίζοντάς τους διώκτες τους να τους φθάσουν. Ασφαλείς πλέον, ο Γαυάνης, ο Αέρονος και ο Περδίκκας, συνέχισαν την πορεία τους, έφτασαν κοντά στους κήπους του Μίδα, ίδρυσαν την πρωτεύουσά τους (τις Αιγές) και στη συνέχεια κατέκτησαν από κει την υπόλοιπη Μακεδονία.»

2. Διόδωρος Σικελιώτης – *Βιβλιοθήκη Ιστορική*, 7.16. Σε παραλλαγή της παραπάνω ιστορίας, ο Διόδωρος γράφει ότι ο χρησμός που δόθηκε στον Περδίκκα Α' τον καλούσε να θυσιάσει στους τρισμακάριστους θεούς και να χτίσει μια πόλη εκεί που θα έβλεπε χιονόλευκες γίδες με λαμπερά κέρατα να κοιμούνται.

3. Βλ. τα σχόλια του συγγραφέα του 2ου αι. μ.Χ. Αθηναίου, στο έργο του *Δειπνοσοφιστές*, *Περί γυναικών*, 13.5. Επίσης, την αναφορά του ιστορικού Πλουτάρχου τον 2ο αι. μ.Χ., στο έργο του *Αλέξανδρος*, 9.5.

4. Άποψη που επικράτησε ανάμεσα στους μελετητές από την δεκαετία του 1960, η οποία όμως δεν στηρίζεται ούτε από τις μαρτυρίες των γραπτών πηγών ούτε από τα αρχαιολογικά ευρήματα. Στην ταραγμένη εποχή που ακολούθησε την δολοφονία του βασιλιά Αρχέλαου, ο Αμύντας Γ' είναι πιθανότατα ο πρώτος βασιλιάς που έχτισε ανάκτορο στην Πέλλα προκειμένου να διαμένει και εκεί, στο σημαντικότερο λιμάνι της βόρειας ακτής του Θερμαϊκού και να αντιμετωπίζει την πίεση των διαφόρων εχθρών που εισέβαλλαν από παντού. Οι Αιγές, ύστατο καταφύγιο άμυνας, εξακολούθησαν να είναι η καρδιά του βασιλείου και ως το τέλος της δυναστείας των Τημενιδών (τέλος 4ου αι. π.Χ.) διατήρησαν την συμβολική αξία τους, καθώς εκεί εξελίσσονταν όλες οι παραδοσιακές τελετές αλλά και πολιτικά γεγονότα τεράστιας ιστορικής σημασίας.

5. Ηρόδοτος, *Ιστορίαι* 7.12.

6. Το όνομα του συνοδού στην περιήγηση είναι εμπνευσμένο από την επιτύμβια στήλη του Κλεωνύμου, που χρονολογείται γύρω στο 360 π.Χ. Βρέθηκε στη Μεγάλη Τουμπα Βεργίνας, όπου ανασκάφηκε η νεκρόπολη των Αιγών. Η στήλη φέρει επιγραφή με τέσσερα ονόματα με πατρώνυμα και εξαιρετική ζωγραφική απεικόνιση δύο ανδρικών μορφών. Τα χρώματα σώζονται αρκετά καλά και μας επιτρέπουν να αναγνωρίσουμε τη χαρακτηριστική ενδυμασία των Μακεδόνων.

7. Η συστάδα των βασιλισσών περιλαμβάνει κιβωτιόσχημους και λακκοειδείς τάφους από την εποχή των περσικών πολέμων, δύο από τους οποίους πιθανώς να ανήκουν στη μητέρα και στη σύζυγο του Αλεξάνδρου Α'. Στην ίδια συστά-

δα τάφηκε αργότερα η μητέρα του Φιλίππου Β', Ευρυδίκη, ενώ ο λεγόμενος «Ιωνικός Τάφος», «Τάφος του Ρωμαίου», ένας κομψός μακεδονικός τάφος με θρόνο στο εσωτερικό του, πιθανώς να ανήκει στη Θεσσαλονίκη, ετεροθαλή αδελφή του Αλέξανδρου.

8. Ο τάφος κατασκευάστηκε ολόκληρος από πωρόλιθο εκτός από τις δύο πόρτες και τα περίθυρα που είναι μαρμάρινα. Λευκά κονιάματα πολύ καλής ποιότητας που δίνουν την εντύπωση μαρμάρου καλύπτουν την πρόσοψη. Στη ζωγραφική σκηνή του ιερού κυνηγιού στην πρόσοψη του τάφου αποτυπώνονται οι προσωπογραφίες των δύο βασιλέων, του Φιλίππου και του γιου του Αλέξανδρου, όπως επίσης και στη χρυσελεφάντινη κλίνη του θαλάμου. Μαζί με τον Φίλιππο, στον προθάλαμο θάφτηκε η Θράκισσα σύζυγός του, η Μήδα.

9. Μια αμαξιτή οδός από την Πύδνα οδηγούσε στη μεγαλοπρεπή πύλη με τους κυκλικούς πύργους και την εσωτερική αυλή.

10. Το άστυ των Αιγών ήταν οπωσδήποτε τειχιασμένο κατά τον 5ο αι. π.Χ., ήδη από την εποχή του Περδίκκα Β' (454 – 413 π.Χ.). Μια πύλη και ίχνη του τείχους του 5ου αι. π.Χ. έχουν εντοπιστεί στα βορειοδυτικά του άστεως. Στην αρχή της βασιλείας του Φιλίππου Β' (359 – 336 π.Χ.) η οχύρωση των Αιγών ανακατασκευάστηκε, με το νέο τείχος να περιβάλλει την πλαγιά, όπου βρισκόταν το κέντρο της πόλης. Η οχύρωση περιέβαλε επίσης και τα δυο υψώματα στα νότια του ανακτόρου, όπου βρισκόταν η ακρόπολη.

11. Το ανάκτορο των Αιγών αποτελούσε κεντρικό στοιχείο του μεγάλου οικοδομικού προγράμματος του Φιλίππου Β'. Πιθανότατα θα είχε ολοκληρωθεί πριν το 336 π.Χ., όταν ο βασιλιάς γιόρτασε στις Αιγές τους γάμους της κόρης του με τον Αλέξανδρο της Ηπείρου. Το κτήριο είναι μεγαλύτερο από μεταγενέστερα ελληνιστικά ανάκτορα. Η πρόσβαση γινόταν από την ανατολική πλευρά, όπου υπήρχε μνημειακό πρόπυλο στο κέντρο μιας εντυπωσιακής δωρικής κιονοστοιχίας. Περνώντας το πρόπυλο φτάνει κανείς στην αυλή που παραδοσιακά αποτελούσε το κέντρο, γύρω από το οποίο αρθρώνονταν οι χώροι και οι λειτουργίες του ανακτόρου. Στις στοές διαμορφώνονται θρανία για τουλάχιστον 120 καθήμενους.

12. Οι άνδρες ήταν ευρύχωρες και πλούσια διακοσμημένες αίθουσες συμποσίων. Οι 16 άνδρες του ανακτόρου των Αιγών ήταν οργανωμένοι σε τριμερή συγκροτήματα με προθαλάμους και μπορούσαν να φιλοξενήσουν τουλάχιστον 224 κλίνες, δηλαδή περίπου 500 άτομα.

13. Το θέατρο βρισκόταν λίγο χαμηλότερα από το ανάκτορο και δίπλα από την αγορά. Ήταν ένα σημαντικό οικοδόμημα στο οποίο δεν γίνονταν μόνο θεατρικές παραστάσεις αλλά και εκδηλώσεις κάθε είδους, ακόμα και πολιτικού χαρακτήρα. Είναι ένα από τα πρώτα θέατρα που χρησιμοποιήθηκε και λίθος στην κατασκευή τους.

14. Οι βασιλίσσες της Μακεδονίας αντιμετωπίζονταν με ιδιαίτερο σεβασμό, όπως φαίνεται και από το γεγονός ότι υπέγραφαν και αναφέρονταν με το όνομα του πατέρα τους και όχι του συζύγου τους, αντίθετα με ό,τι ίσχυε εκείνα τα χρόνια.

15. Ο σύζυγος της Θεσσαλονίκης, βασιλιάς Κάσσανδρος, έδωσε το όνομά

της στην ομώνυμη πόλη που ίδρυσε γύρω στο 315 π.Χ. Σύμφωνα με τον λαϊκό μύθο, η Θεσσαλονίκη κατέστρεψε το «υγρό της αθανασίας» που είχε βρει ο αδερφός της και έπεσε στη θάλασσα, όπου μεταμορφώθηκε σε γοργόνα που ρωτά τους ναυτικούς αν ζει ο αδερφός της, ο βασιλιάς Αλέξανδρος.

16. Ο Ζεύς από την Ηράκλεια ήταν διάσημος για την ρεαλιστική και εκφραστική ζωγραφική του, όμως δε σώζεται κανένα έργο του. Πολλοί συγγραφείς περιγράφουν έργα του, αλλά και διασκεδαστικά επεισόδια από τη ζωή του. Ο Πλίνιος αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια ενός διαγωνισμού ζωγράφισε ένα τσαμπί σταφύλια τόσο τέλεια, ώστε τα πουλιά προσέκρουαν στον πίνακα προσπαθώντας να φάνε τα σταφύλια. Λέγεται ότι πέθανε κυριολεκτικά από τα γέλια, όταν μία ηλικιωμένη γυναίκα του ζήτησε να την ζωγραφίσει ως Αφροδίτη.

17. Από την ΕΦΑ Ημαθίας έχουν εντοπιστεί ιερά, οχυρά, αγροικίες, συνοικισμοί, δρόμοι και νεκροταφεία. Παράλληλα, τα ευρήματα τεκμηριώνονται, γίνονται μελέτες και σημαντικά έργα συντήρησης και αναστήλωσης, με τα οποία αποσαφηνίζεται η ιστορία και η μορφή της πόλης.

18. Στο Πολυκεντρικό Μουσείο των Αιγών επιχειρείται μια νέα «ολιστική» και δυναμική προσέγγιση της σχέσης αρχαιολογικού χώρου – μουσείου – επισκέπτη. Το πολύμορφο, πολυδύναμο, ευέλικτο και συνεχώς εξελισσόμενο Μουσείο, με ενόπτες διάσπαρτες στον πραγματικό – γεωγραφικό χώρο, θα ενσωματώνει το σύνολο του αρχαιολογικού χώρου και θα επεκτείνεται με την βοήθεια της τεχνολογίας στον υπερβατικό κόσμο της εικονικής πραγματικότητας και του διαδικτύου.

19. Το μέγα περιστύλιο του ανακτόρου των Αιγών, στο οποίο χωρούν τουλάχιστον 8.000 άνθρωποι, αποτελούσε τον τόπο της συνάθροισης των κατοίκων της πόλης, λειτουργώντας ως πολιτική-ιερά αγορά σύμφωνα με τον ορισμό του Αριστοτέλη.

20. Πάνω από τον τάφο μεγάλη πυρά έκαιγε την ξύλινη νεκρική κλίνη ή οικίσκο με τον νεκρό. Οι στάχτες φυλάσσονταν σε πολύτιμο εφροδόχο αγγείο εντός του τάφου. Οι «μακεδονικοί τάφοι», αλλά και γενικότερα οι τάφοι στην νεκρόπολη των Αιγών, οργανώνονται σε συστάδες, που αντιστοιχούσαν πιθανότατα σε οικογένειες και γέννη και καλύπτονται με κωνικό τύμβο, δηλαδή τεχνητό λόφο από χώμα.

21. Η συνολική επικράτεια της αυτοκρατορίας του περιλάμβανε περιοχές από 26 σημερινές χώρες: Ελλάδα, Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Μαυροβούνιο, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία, Κύπρος, Αίγυπτος, Αφγανιστάν, Ιράκ, Ιράν, Ισραήλ, Ινδία, Ιορδανία, Καζακστάν, Κουβέιτ, Κιργιστάν, Λίβανος, Ουζμπεκιστάν, Πακιστάν, Σαουδική Αραβία, Συρία, Τατζικιστάν και Τουρκμενιστάν.

22. Ανίκαντος πολεμιστής και εμπνευσμένος οραματιστής, ο Αλέξανδρος αποδεικνύεται έτοιμος να σεβαστεί και να αποδεχθεί την διαφορετικότητα, ακόμη κι αν αυτό σκανδαλίζει τους «δικούς» του. Θυσιάζοντας στους θεούς τους, σεβόμενος τα ήθη, τιμώντας τις παραδόσεις τους και κάνοντας με κάθε τρόπο καλύτερη τη ζωή τους, γίνεται ο ήρωας των λαών του Κόσμου. Χάρη σε αυτόν και στους διαδόχους του ο ελληνικός πολιτισμός έφτασε στην Άνω Ανατολή και η «ελληνιστική κοινή» έγινε σημείο αναφοράς και συνδετικός κρίκος των λαών από την Ευρώπη ως την Αίγυπτο και την Ινδία.

βιβλιογραφία

Ανδρόνικος Μ., Βεργίνα. Οι βασιλικοί τάφοι, Αθήνα 2004

Ανδρόνικος Μ., Ανασκαφή στη Μεγάλη Τούμπα της Βεργίνας, Αρχαιολογικά Ανάλεκτα Αθηνών 9 (1976), 127 – 129

Ανδρόνικος Μ., Βεργίνα Ι: Το Νεκροταφείον των Τύμβων, Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας 62, Αθήνα 1969

Κοτταρίδης Α., Αιγές: η βασιλική μητρόπολη των Μακεδόνων, Αθήνα 2013

Κοτταρίδης Α., Αρχαιολογικός χώρος Αιγών, Ελλάδα: Μνημεία και χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς, Αθήνα 2009, σ. 126 – 137

Κοτταρίδης Α., Η έρευνα στις Αιγές, μια πόλη κατά κώμας, Αρχαιολογικό Έργο Μακεδονίας Θράκης 20, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 773 – 781

Κοτταρίδης Α., Ημερολόγιο 2007, 30 Χρόνια Ανασκαφή, Βεργίνα, ΥΠΠΟ, Αθήνα 2007

Σασσόγλου – Παλιαδέλη Χρ., Αιγαί, Μακεδόνες, οι Έλληνες του Βορρά, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 1994, σ. 36-38

Σασσόγλου – Παλιαδέλη Χρ. – Κυριάκου Α. – Μπτσοπούλου Ε. – Τούρτας Α., Πολύτιμα ταφικά σύνολα από την αγορά των Αιγών. Ι. Η αρχαιολογική εικόνα και η ιστορική ερμηνεία της, Αρχαιολογικό Έργο Μακεδονίας Θράκης 23, Θεσσαλονίκη 2009

Φάκλαρης Π., Αιγαί: Ο προσδιορισμός της θέσης της πρώτης πρωτεύουσας των Μακεδόνων, American Journal of Archaeology 98 (1994) 609-616.

Kottaridi A., Aegae: the Macedonian metropolis, Heracles to Alexander the Great, Treasures from the Royal Capital of Macedon, a Hellenic Kingdom in the Age of Democracy, Ashmolean Museum, Oxford, 2011, σ. 153 – 167

Kottaridi A., Burial customs and beliefs in the royal necropolis of Aegae, Heracles to Alexander the Great, Treasures from the Royal Capital of Macedon, a Hellenic Kingdom in the Age of Democracy, Ashmolean Museum, Oxford, 2011, σ. 131 – 153

Saatsoglou – Paliadeli Ch., Aegae: A reconsideration, Athenische Mitteilungen 116, 1996, 225-236.

Πηγές στο διαδίκτυο:

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2362

<https://whc.unesco.org/en/list/780/>

<https://www.aigai.gr/>

Ψηφιακή περιήγηση: <https://www.youtube.com/watch?v=JPSG--hnOuw>

Το θέατρο των Αιγών: <https://en.calameo.com/read/00447008378444023e86f?authid=ZGVL4wvS9L7p>

Οι ανασκαφές του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στη Βεργίνα <http://vergina.web.auth.gr/>

προέλευση εικόνων

Εξώφυλλο: ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

1. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

2. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=54208>

3. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

4. LATSIS-ΔΕΛΦΟΙ σελ. 328-329.

5. https://www.eccd.gr/el/fakelos-syllogon/antikeimena/3315_el/

6. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=33541>

7. Efa P.106 F. 55

8. LATSIS-ΔΕΛΦΟΙ σελ. 351.

9. <https://delphi.culture.gr/wp-content/uploads/2020/01/4.-%CE%9D%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CE%91%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%BB%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%82-%CE%B1%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%86%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1.jpg>

10. https://delphi.culture.gr/wp-content/uploads/2019/01/IMG_4769.jpg

11. https://www.eccd.gr/el/fakelos-syllogon/antikeimena/3852_el/

12. https://www.eccd.gr/el/fakelos-syllogon/antikeimena/3741_el/

13. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

14. LATSIS-ΔΕΛΦΟΙ σελ. 233.

14. https://www.eccd.gr/el/fakelos-syllogon/antikeimena/3860_el/

15. <https://i.pinimg.com/originals/4e/a4/e1/4ea4e15b34bc7a6e7f8527e5de1af4e0.jpg>

16. <https://artsandculture.google.com/asset/priestess-of-delphi/IAECKq72SfCN9A?hl=en-GB>

Rights: Gift of the Rt. Honourable, the Earl of Kintore 1893, © Art Gallery of South Australia

17. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

18. ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

19. LATSIS-ΔΕΛΦΟΙ σελ. 252.

20. https://www.eccd.gr/el/fakelos-syllogon/antikeimena/3742_el/

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ
στα ελληνικά μνημεία unesco

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ISBN XXX-XXX-XXX-X